

Konec falešného docenta

Národ milovníků titulů přemýšlí, jak zastavit jejich podvodné získávání. V parlamentu se chystá plán, jak omezit rostoucí zálibu českých studentů i jejich učitelů v podvádění a opisování. Poslanci školského výboru se pokoušejí přepsat vysokoškolský zákon tak, aby bylo možné absolventovi, u něhož se prokáže, že opsal seminární, diplomovou nebo disertační práci, zpětně odebrat titul. Je to sporné a není jisté, jestli tato snaha bude úspěšná. Už teď ale můžeme tvrdit, že i díky ní se na univerzitách něco mění.

Z poloviny opsané

Vteřinu po rozkliknutí toho anonymního e-mailu bylo Ignáci Hozovi jasné, že už brzy bude muset řešit nepříjemnou aféru. Kdosi totiž rektorovi zlínské Univerzity Tomáše Bati žaloval, že jeden z kantorů na škole podvodně získal docenturu. "Pro svou docentskou práci použil a opsal velkou část textu práce doktorské," stálo v textu. E-mail přišel zrovna před rokem, kdy na univerzitě nabíral na obrátkách boj proti plagiátorům, takže ho nešlo brát na lehkou váhu. Všichni ještě měli v paměti čerstvý případ studentky, která kvůli opsané diplomové práci vyletěla ze školy těsně před ukončením studia. Rektor Hoza proto okamžitě rozjel akci, která měla pravdivost anonymního e-mailu prověřit. Po půl roce bádání se skutečně ukázalo, že obviněný docent sám sebe vykradl a kvůli ostudě musel univerzitu opustit. Podvodně získaný titul mu ale dodnes patří. Tituly se totiž v Česku udělují "na věčné časy" a zatím nikdo nezná způsob, jak je podvodníkům odebrat. To se ale teď má změnit. "Pracuju na novele vysokoškolského zákona, který umožní tituly za plagiátorství odebrat," hlásí poslanec ČSSD a profesor brněnské Masarykovy univerzity Ivan Ohlídál. Ve světě to není novinka. Právo odebrat tituly mají třeba britské univerzity. Na západ od našich hranic však zároveň platí, že víc než mít "magistra" před jménem platí, na jaké škole ho člověk získal. "A prestižní školy si jejich kvalitu hlídají," říká poslanec Ohlídál.

"U nás ale rozlišení nefunguje. Tak kvalitu titulů musíme hlídat jinak," dodává. Statistiky sice neexistují, ale Ohlídál i jeho univerzitní kolegové jsou přesvědčení, že opisování na českých univerzitách kvete čím dál více. Když před dvěma lety na pražské Vysoké škole ekonomické učitelé zkušebně překontrolovali seminární práce z jednoho předmětu, ukázalo se, že více než polovina z nich byla opsaná. "Zpřísnili jsme od té doby pravidla a za opsané seminárky jsme začali vyhazovat ze školy," říká děkan národohospodářské fakulty Jiří Schwarz, který experiment nechal provést. Na fakultě také zřídil protiplagiátorský tým, jehož členové z řad kantorů dostávají odměny k platu za to, když nějakou okopírovanou práci odhalí. Jeho univerzita se také připojila stejně jako jednadvacet dalších vysokých škol k databázi, která dnes obsahuje přes sto tisíc akademických textů od seminárních prací až po ty habilitační. Software vyvinutý na Masarykově univerzitě umožňuje kantorům i studentům jednotlivé práce mezi sebou srovnávat a nahlásit ty, které se sobě navzájem podezřele podobají. "Pravděpodobnost, že odhalíme opisování, se díky softwaru radikálně zvýšila," pochvaluje si Schwarz. "Je to ale jenom moje zkušenost. Systém zatím funguje jenom dva roky. Statistiky budou až časem," dodává. I on už ale řešil případ, kdy jeho fakulta udělila studentovi magisterský titul a zpětně se zjistilo, že absolvent svoji diplomovou práci opsal. "V tu chvíli už je ale pozdě," říká. "Jakmile člověk získá diplom, už mu ho podle českých zákonů nemůžete sebrat." Jméno podvádějícího se samozřejmě zveřejňuje a teoreticky ho lze zažalovat za podvod a chtít po něm, aby zaplatil pokutu. To se však ještě nestalo. "Titul vám

nikdo stejně nesebere," dodává Schwarz. "Což nedává logiku. Když je vysoké školy udělují, měly by mít možnost je i odebrat," vysvětluje, proč podporuje Ohlídaluův návrh.

Ať se všichni snaží

S plánem na odebrání titulů souhlasí také další oslovení akademici i Ohlídaluovi kolegové z poslaneckého školského výboru. Je samozřejmě nutné se smířit s tím, že tituly potvrzené podle současných zákonů už zůstanou, ale do budoucna to může být jinak. Debata se teď vede o tom, jakým způsobem by se to mělo provádět. Podle Radovana Schováňka z pražské právnické fakulty, který s Ivanem Ohlídalem na zákoně pracuje, posuzování zůstane na samotných školách. "U nás proženeme srovnávacím programem všechny závěrečné práce," říká děkan Filozofické fakulty Masarykovy univerzity Josef Krob. "Když vznikne podezření na plagiát, tak to oznámíme vedoucímu práce." Když autor práce nebude schopen pochybnosti osvětlit, rozhodne o jeho prohřešku disciplinární komise složená ze tří studentů a čtyř profesorů. Za minulý rok disciplinární komise na fakultě řešila čtyři případy. Dva studenti dostali za opsané seminární práce podmíněné vyloučení a u dalších dvou komise shledala, že se proti akademickým pravidlům neprohřešili. "Posuzování je dost zdoluhavý proces, který trvá okolo dvou měsíců. Nemůžeme si dovolit být nespravedliví," říká Krob. Podle něj by se podobným způsobem mohly prověřovat akademické práce i poté, co za ně člověk získá titul.

"Máme zkušenost, že čím pravděpodobnější je, že vaši práci může někdo důkladně prověřit, tím menší chuť máte k opisování," dodává k tomu Krobova kolegyně Jitka Brandejsová z Fakulty informatiky MU, která "antiplagiátorský" systém vyvinula. Nebyl to ojedinělý výkřik. Sledování kvality vysokoškolských diplomů je v zahraničí celkem běžné. Rakouské univerzity třeba používají podobné antiplagiátorské systémy jako Češi. "Je ale také pravda, že západní školy posuzují vysokoškolské práce podle historie toho, kdo je píše," říká kancléř Masarykovy univerzity Jiří Nantl. "Když opisujete v prváku, tak vás pošlou za poradcem, který vám vysvětlí, jak máte správně citovat. Když vás přistihnou při kopírování ve vyšším ročníku, tak letíte," dodává. A podle lidí, kteří někdy v zahraničí studovali, také platí, že tam školitelé práce studentů zpravidla posuzují daleko pečlivěji než na českých univerzitách. A to i u obyčejných seminárních prací. "Za půl roku studia v Británii jsem tam musel napsat šest rozsáhlých esejů. Ke každé mi přišlo detailní slovní hodnocení," říká student čtvrtého ročníku sociologie na Masarykově univerzitě Martin Voráč. "Tahle důkladná reflexe mi tady chybí. Většinou se jenom dozvím, kolik jsem dostal z práce procent," dodává a důrazně připomíná, že on sám zatím nikdy žádnou práci neopsal. "My si tohle uvědomujeme," říká kancléř Nantl. "Může to vypadat jako hon na studenty, ale uvědomte si, že boj proti plagiátům učí i nás. Jde třeba o to, abychom nezavalovali studenty zbytečnostmi a ty jejich práce opravdu četli."

Zdroj:

<http://www.respekt.cz/login.php?mes=no&odkudPoprve=%252Fclanek.php%253FfIDCLA%253D96%2526fIDROCNIKU%253D2009>>